

NYIREGYHÁZA.

Társadalmi hetilap. — Megjelenik minden esütörtökön.

Előfizetési ára:

Egész évre 5 frt — kr.
Fél évre 2 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 25 kr.

Felölös szerkesztő: Társ-szerkesztő:

Dr. Prok Gyula. Sztompák Jenő

Kiadó-tulajdonosok: a szerkesztők.

Hirdetéseket és előfizetéseket

adja a kiadó-hivatal: Nyiregyháza, iskola-utca 13-ik szám.

Egyes szám ára 10 krajczár.

A semlegesség.

A viszonyainkkal ismeretlen jámbor idegen, ha a lefolyt év szeptember havától kezdve közénk, magyarok közé vetette volna a sors szeszélye, s némi megfigyelő képességgel volna megáldva, bizonyára a következőket írná a mi társadalmunkról emlékkönyvébe:

Szinte megfoghatatlannak látszik az a merészség, amellyel a magyarok önmaguk előtt dicsekszenek a maguk társadalmának fiatalágáról. Azt hallom ugyanis lépten-nyomon szavahihető művelt emberektől, hogy a magyar társadalom modern, liberális elveken való szervezkedése ezelőtt 50 évvel vette kezdetét csak. Egy nagy, erőszakos rázkodás után kezdtek a társadalmi élet főbb elemei kijögzesedni, míg ezelőtt legfeljebb idegen nemzetek kulturájából táplálkozott néhány magyar tudós agyában derengett zavaros sejtelve a mai magyar társadalmi szervezkedés bekövetkezésének.

Legyen vitás bár az életkor, amelyet a körülöttem élő magyar társadalom megfutott: annyi bizonyos, hogy a társadalom-erői mozgékonyak, irányra komoly, munkássága a férfi korra emlékeztetően eleven és következetes.

A „NYIREGYHÁZA” TÁRCZÁJA.

A társaságból.

Kivánatos kis rózsaszín szalon, Körösök körül kép, könyv az asztalon, Egyik sarokban pálma, jókora, Másikba tisztas, ócska zongora. Ablakba most is nyár virága nyit, Itt-ott japáni holmi, drága nipp, Ezernyi inger, pompa, kényelem, Még szinte most is mind forog velem. Kettős ülésű székek, pamlagok . . . Beszélni sem jó annyit rólatok! — Mily kedves öntől! — Mily édes nekem! — Nem, kis barátom . . . — Meg se nézhetem? Nagyágos asszony! — Menj, bohó gyerek, Te oly szabad vagy . . . — Rabja, higgye meg! — Ma délutánom, bárha kénytelen, Vendégeimnek, jourra szentelem: Egy csésze kávé, asszony egynehány, Három menyecske és egy szőke lány, De ráadásul a mamája is — Kaczag s fogadja már a kis hamis. S én hosszu orral, vígan nézhetem, Hogy kell megadva tűrni végzetem; S mert bős az játék, nyájás arcz alatt Förrong az égő, titkos indulat . . . Fényes kilátás: udvarolni — ma! Lássuk, kinek kell meghajolnia . . . A kis Szegőnd mintend költe hisz — Belékötök hát: meddig, merre visz? Szép Sára özvegy, ah de ifju meg, Magára hagyni mégse illenek!

Mind oly tulajdonságok, amelyek csak ott észlelhetők, ahol lassu fejlődésben önmagából alakult ki a társadalom s megtartotta egyéni sajátosságait, megtisztulva azoktól, amelyek szabad mozgásának, lendületes előre törekvésének akadályul szolgálhattak volna.

Figyelemre méltó tautet, hogy ennek a főbb vonásokban teljesen homogén, s inkább detail részeiben változó társadalomnak összes ereje és tevékenysége oly czélok megvalósítására látszik összpontosítva lenni, amely czélok kiválóan alkalmasak a távolról szemlélő előtt azt az egység, szoros összetartozandóság megtévesztő látszatában feltüntetni. Egyik bizonyossága ennek a ténynek az a szoros kapocs, amely az ország politikai vezetése és a társadalom között érezhetően létezik. Nincs itt szoros értelemben vett kölcsönös hatásról szó, hanem a társadalom egyeduralmáról csaknem, amely a maga állhatatos meggyőződésével, követelően jelentkező igényeivel egyszólván ránehezedik az állam vezetésére. Az állami élet örökké változó szükségletei kevésbé hatnak közre a társadalom karakterének megalkotásában, mint inkább megfordítva.

Innen van, hogy a magyarok öntudatos társadalmi eleven érintkezés-

ben áll az állami élet legfőbb tevékenységével is. Gyors visszahatás kél szárnnya, valahányszor a legesekélyebb sérelem történt a társadalom meggyőződésén, vágyain és hagyományain. Ellenben lelkesedésből kifogyhatlan erőt merít az, aki szerencsés kézzel találja el a meggyőződését és vágyait az állami élet keretében megvalósítandó. — De mert ennek az országnak vezető államférfiai ezt tudják, nagy arányu munkásságukban önkénytelenül is alkalmazkodnak a társadalom szelleméhez és parancsaihoz. Ekként a legmagasabb állami tevékenységben is tényleg mindenkoron a társadalom akarata érvényesül közvetve. Ez a forrása annak, hogy Magyarországnak minden időben oly aránytalanul sok nagy embere van, megjelölővén ez irigylendő jelzővel azokat a szerencsés kiválasztottakat, akik ritkán csalódó érzékel minél több vágyat és akaratot képesek elleni a társadalomból, és érlelnék meg a gyakorlati élet részére.

Eddig az emlékkönyv.

Jó idegen, bár hizelegnek kedvező észleleteid, nem hihetünk azoknak. Épen abban az időben, amidőn — bizonyára csak a magad tájékoztatására emlékkönyved tartalmát társadalmi viszonyaink rövid jellemzésé-

S a harmadik néz néha titkon is — Eh, visszazésem, bánom is, nem is! Ilonka úrhölgy, bár nem ismerem, Meg a mamája kész farkasverem, Résen legyünk, bolondot nem tesztek: Visszára mondom, a mit érezek!!

— Isten hozott! — Pá lellem, édesem! — Ah, jó napot! — Nem vettük észre sem! — Derék gavallér! — Ritka egy lelet! — A jégre jönni persze nem lehet?! . . . — Természetes: jobb jó meleg helyen — — Betörtem egyszer rajta a fejem! — Taján a másét?! — Ó szegény fiú, Dehogy dicsekvő, ah dehogy hiú! — Ilonka kérlek, menj a longon-ér . . . (Ilonka indul s tustént visszatér.) — Voltak biz ám ott szép kis angyalok — S most úgy-e egy sincs? — Mégse szép [dolog]

Jgy hizelegni — bárki látja jól — — Hogy kap leányt, ha nekünk udvarol? — Aranyhalat nem könnyű fogni ám! — S mit ér az asszony . . . persze egy [hiján?! . . .] — Lelkemre — Hagyd el, oly nagylelkű ő: Lelkében elfér száz is, bármí nő! — Főleg, ha csinos, mint e hat leány, Kit Gyurkovicsné árul oly korán . . . — Sokat megéneke — — Többet érne egy, Bár azt hiszem, hogy önnék egyre megy! — — Ilonka kérlek, kint az ablakon . . . (Egy pillanat s már bent van a flacon.) — Mily eszme! Ebből mindgyökyre jut: Meghazásítjuk ezt a jó fiút!

— Én köte hinném! — Kezdd el, édesem! — Ha el nem késtem volna, szívesen! . . . — Javíthatatlan — haikán mondja ám — — Ne lenne bár úgy, én bevallanám! — — Ilyen színész se láthatunk sokat . . . — Akar szerelni olesó tapsokat? Műkedvelőnek épen megfelel — — Kivált ha illő, jó partnerre lel! — — Hiába nézed — nem hozzánk való! — — Egy szende lányka . . . nos, ki volna jó? — — Ilonka szívem, hátha játszmám . . . (Ilonka kótát nem hamar talál!) — — Az én időmben, édes lelkeim, Az ifju jött, a hírek szárnnya — — Van szánya most is, csakhogy elröplű, Ha nem csomózzuk jól körösökörül! — — De kérem, én nem — — Nézd, Boriska jött Eszembe — hátha — háza van vagy őt! — — Már akkor én Szerént ajánlanam: Az apja kulesos, anyja grófleány! — — Én nem tudom, hogy mért is — — Tudja mit? Ott van Clarissa, kár hogy kancsalit . . . — De ó az Isten szent szerelmért — — Csak hagyja, hagyja: ehhez ügyse ért! — — Ilonka többre nem kíváncsi már; Pár perczig ujjá révedezve jár, Haragszik is tán — — ám előkelő: „Anyácska, újra láz fogott elő!” — — Derék leányka, eddig nem beszélt, S e pár szavával már-már nagy veszélyt Vett el szeméről — hála hát nekem! . . . — — A délutánok végre vége lett. S beállt a kívánt búcsu-állapot . . . — — Ó hogyha tudnám, mit ki mondhatott!

vel gazdagítottad; politikai életünk egyik legzajosabb periódusa zajlott le. És kérdem én, társadalmi együttélésünk bármennyire figyelmes észlelője érezhette-e annak a zajos periódusnak a hatását a társadalmunkon?

Bizonyára nem! A mindennapi gond, az anyagi és szellemiekben való megszokott munkásság zavartalanul folyt tovább. Izgalom nélküli csend és nyugalom tartotta békés útján társadalmunkat, jölehet félelmetes halál-harangot húztak meg a politikában minden számot tevő állami érdekeink fölött.

Valahol hiba van tehát. Vagy nem áll ugyanis az, hogy a társadalmunk felette eleven érintkezést tart az állami élet tevékenységével és gyorsan jelentkezik a visszahatás, mihelyest legcsekélyebb sérelem történt a társadalom vágyain, hagyományain és érdekeiben, vagy a jelzett kritikus időnek vést jelő eseményei voltak tulzottak és hamis a halál-harang zugása. Pedig való igaz, hogy a magyar társadalom soha oly közönyös nem volt a politikai jelenségek iránt, mint e rémekkel telített időben.

Már pedig ha nem is olyan régen egy rosszul adresszált koszuroly oly rettenetes visszahatást keltett társadalmunkban, ugy el sem lehet képzelni, hogy a sokkal nagyobbak hirdetett vész a társadalom teljes közönyének falán verődhetett volna vissza.

Tehát a társadalom semlegessége nem lehet mulasztás, vagy éppen bűn, hanem igenis okulás.

Ó ha lehetne édes asszonyom
Piczi kis újját megszorítanom!
De hajh, hiába, még kezem sem ad —
Eljátszám mára kis játékimat!
Am földolog, hogy semmi baj se volt,
Izlet a kávé, nyughatott a — holt;
És bár az élet mind kivétezők,
Nem hagyva meg mást, csak tarolt mezőt, —
Jelenlét még szóba sem került:
Egyszóval a jour szépen sikerült!!

Giuseppe.

Bessenyői-estély.

(1899. január 7-én.)

Mondjuk meg egyenesen és már itt legelő, hogy „fényesen sikerült”. A program számunként és együttvéve magas színvonalon állott. Az első picce előidézte kellemes hatást mindvégig megmaradt és e hatást nem volt képes hátrányosan befolyásolni a terem dermesztő hidegsége sem, mely elől mindenki felöltözött burkolva védekezett. Ennek ismét az a jó eredménye volt, hogy az estély végén mindenki keresés, hosszas ácsorgás, zürzavar és bosszuszag nélkül mehetett a garzdrobe mellett el az étterembe.

A *Jadassohn* zongora trió* -ja volt az első szám, a zongora részt *Deutsch Géza* úr, a hegedű szótartot *Békei Józsa* k. a. játszotta, a gordonkát *Friedmann Samu* úr kezelte. A kamara zenének nálunk első kísérlete. A kísérlet azonban nem csak bevált, hanem a folytatás kívánatos, a műfaj kedvelt, az élvezet, a tetszés általános, mely és emlékeztetéssé vált. E tetszés előidézésében nem kis rész illeti a szellemes darabot, melyben a játszi csevegés, a II. résznek melábus dallama, a finale ötletessége, közben

Közügyek.

— **Közgyűlések a városnál.** Nyiregyháza város képviselőtestülete legutóbb két rendkívüli közgyűlést is tartott. Az egyiket a múlt héten pénteken délután, amelyet az esküdtbírósról szóló törvény életbe lépése tárgyában kibocsátott miniszteri rendelet tett szükségessé. Ezen rendelet folytán az esküdt képes férfiak alapjástromának összeállítására a képviselőtestület kebeléből két tagot kellett január 8-ig kiküldeni a polgármester melé. A pénteki gyűlés Ferlicska Rezsőt és Zomborszky Jánost küldte ki. Megelőzőleg az elnöklő polgármester terjesztette elő az 1898. évről szóló jelentését, amelyet a képviselőtestület tudomásul vett. — A héten kedden délután a villamos vasut ügyében gyűlt össze a képviselőtestület. A gyűlésen 139 képviselőtestületi tag jelent meg s az időközben eltávoztakon kívül 129 szóval 3 szavazat ellenében fogadta el a „Részvényszerűség villamos és közlekedési vállalatok számára” czégnak a közgyűlés előtti napon beadott új ajánlatát, amely szerint a vasutat az 1947. év december hó 31-ig terjedő koncesszió ellenében hajlandó felépíteni.

A nyiregyházi téli gazdasági tanfolyam.

A tanfolyam czélja nagyobb gazdaságoknak megfelelő munkavezető embereket nevelni s amellyel kiszáradt fiatalok anyai gyakorlati ismereteket nyújtani, amennyi a gazdaság sikeres vezetéséhez szükséges.

Ezen czélok előlése végett a tanfolyam előadói *Abonyi* áll. gazd. szaktanár javaslata alapján a következő tananyag feldolgozását fogadták el:

1. Írásban, számvetésben való gyakorlás, hossz-, súly- és terület mértékek megismertetése, a gyakorlati életben előforduló számítások, mészalások mérések, gyakoribb ügyiratok (péld. napszám-jegyzék stb.) készítése. Ez utóbbiakat a szaktanár utbaigazítása alapján hetenként 6 órával előadja *Görgy István*.

a gordonkának juttatott Pergholése stylum soló szolama mindvégig lekötöthetik a hallgatóság figyelmét. Az előadás bármely kényes izlésű fővárosi zeneteremnek becsületére vált volna. Finom kidolgozás, szoros együtteség, a hangszerek egyenrangúságának kifejezésre jutott érzete, ahol egyik sem dominál, ahol váltakozva játszott a vezérlő szerepét az, kit ez koronként illet, discretió, finomság nem is lehet elég szó, mely az előadás tökéletességét, biztosságát és corecttségét eléggé jellemezheti.

A hivatásos művészek mellett *Deutsch Géza* úr a kamara zenének első rangu művelőjöként méltán foghat helyet. Ő magaért a zeneműért, a saját élvezetért, — nem a saját művészetét, hanem az előadott művet mutatja be. Bámoltas piassimokat produkál; a vonós hangszerek *pizzikato* adott kérdéseire zongorája csaknem *pizzikato* ad feleletet, bárha 6—8 hangjegyes accordokban. Szerénysege másnak juttatta a dicsőséget, hogy ő a nagyközönség számára *feldoztatott*; de nem is hagyhatjuk, hogy csupán legközelebbjeit gyönyörködtesse. „Ebből a süteből kérni fogunk még!” mint az angolok mondták a Jókai fordításokra.

Hogy a trio eme sikerét *Békei Józsa* k. a. és *Friedmann Samu* úr is biztosították, mondanunk sem kell. Előbbi a nemzeti zenekisiskola rendes hegedűtanára, utóbbi — kit jól ismerünk — debreczeni gordonka tanár.

De e kettőnek tudása nagyon is szükségessé vált, mert bizony 6k hárman egymással és a darabot alig ismerve, az utolsó estén néztek első ízben egymásra és a hangjegyekre — és mégis mint produkáltak.

A trio rendkívüli tetszést aratott, sokáig, napok mulva is róla beszéltek, és így elkép-

2. A növénytermelés köréből meg fog-nak ismertetni; a növény életszervei, diszlésének feltételei, a szántás különböző nemei, kiviteli idejük és cseljük, vetőmag előkészítése, páczolás stb. a vetés módja és ideje, növények ápolása, takarási ideje és módjai, termények eltartásának és értékesítésének módjai, a talajjérő fenntartása és fokozása, a három nyomású rendszer, vetőfordák, trágyázás, a trágyák nemei (főleg istálló és compost) s kezelés módjuk, ezzel kapcsolatban a rend és tisztaság jelentősége a ház, udvar, szénáskert és kutak a mezőn: heti 5 órával előadja *Abonyi*.

3. Az állattenyésztési alaptörvények; jó apa- és jó anyaállat, párosodás, a vemhes állat ápolása és takarmányozása, a szopós és elválasztott állatok gondozása és takarmányozása, az állatokkal való bánásmód, igaz, haszon hízó és tenyész állatok takarmányozása, állati termékek értékesítésének módjai, jó istálló kellékek, baromfi tenyésztés alap-tételei és nagy jelentősége, heti 4 órával előadja *Abonyi*.

4. Kis gazdaság berendezése, gazdasági érték nyilvántartási módja, a jövedelem kiszámíthatásával. A kis gazdák javát előmozdító némely kormány intézkedések rövid ismertetése, heti egy óran előadja *Abonyi*.

5. Állat külentan, fog és fajta ismer. Állatok ápolása, gondozása. Ellés körüli eljárások. Az állati betegségeknek első segélynyújtás, védekezés a ragadós betegségek ellen. Az állategészségi törvény idevágó intézkedései. Heti 4 óran előadja *Mihályi*.

6. Gyümölcsfa tenyésztés, faiskola beosztása, ültetése, nemesítése és ápolása, valamint a szőlészet elemeit heti 4 órával előadja *Mátsánky*.

7. A leggyakoribb gazdasági gépek ismertetése és kezelés módja. Heti 1 órával előadja *Simitska*.

8. Cseledtörvény, mezőgazdasági törvény, munkaerő törvény ismertetése heti 2 órával előadja *Simitska*.

9. A tanulók elméleti csendes foglalkozását és a kosárfonó műhelyben való foglalkozását ellenőrzi és vezeti: *Hadas*.

zethető, minő kellemes hangulat előzte meg a következő számot.

Leffler Sámuel tanár úr olvasta fel *Popp György* pénzügyigazgató úr humoros értekezését a „Furca adónemokről.”

Ez a program szám aztán végleg megállapította az estély jellemét. Mindvégig érdekes, tanulságos, de a mellett mulatságos, szellemes és finom ötletekkel duzzadó értekezés, — amely lapunk csarnok rovatában található, — a felolvasó finom pointirozásában, hangsúlyozásában folytonos derűtségben tartotta a hallgatóságot; végezetül pedig célzása az aprehendálókra és a *főmandarinra* viharos eljenzést idézett elő. — Lelkes taps jutalmazta az előadót és a szerzőt. Utóbbira, mint hivatalfőre, és mint magánemberre gondolva: elképelve sóhajtott fel, hogy minő elődjei voltak!

A derűtség alig csillapodott le, midőn *Békei Józsa* k. a. lépett pódiumra, kezében a „*Joachim díjban*” elnyert remek hegedűjevel. *Chopin Nocturne*-ját játszotta Sarasate átiratában. Nagy hatással és remek művészettel adta elő e népszerű és kedves művet. Feltétlen tisztaság, bajos dallamosság jellemzik őt e helyütt. Még a felöltő alatt didergő is holdvilágos nyári estnél melábus szerelemről áthatva érezte magát. A téma meleg melodijaja, a dolce futamok a G. és E. hurokon, és az elandalított befejezés méltán kötötte le a közönség figyelmét.

Az ezután előadott *Tarantellában* brillans technikáját ragyogtatta a kisasszony; itt is kiemeljük a hangok tisztaságát, az arpeggiók gyöngyözését, a trillák és staccatok szépségét. Közönségünk igazán elismerő tapsai újra és újra pódiumra szólíták őt, és

A tanítás teljesen ingyenes csak az ellátásról kell gondoskodniok úgy a belakó idegeneknek, mint a metaláni künnlakó idevalóknak.

Midőn ezeket tudatnók, az ügy érdekében fölkerjük a községek érdemes elöljáróit, lelkész urait s a birtokos urakat, sziveskedjenek saját hatáskörükben odahatni, hogy oly kis gazdák fiait, kik magok fognak gazdálkodni, minél nagyobb számmal jöjjenek be ezen tantoyamra.

Ez időszertint oly ösztöndíjak, melyekből az illető itt föntarthatná magát, a gazdasági-egylet által nem voltak rendszeresíthetők; még is kilátásba van helyezni, hogy az egy-let 3 gazda fiu részére utólag még is megadhatja a kedvezményt.

A közügy érdekében kívánatos lenne, hogy egyes vagyonsabb községek közös költségen (ami alig fog kitenni 40-50 frtot.) küldjenek be jóvaló gazda fiukat.

Az itt eltanult dolgoknak kis gazdák fiait nemcsak otthon veendik hasznát, hanem a katonaságnál is.

Üdvös lenne ezen eljárás annyival is inkább, mert az ily gyakori ismeretekkel kikerülő gazda fiuk legbuzgóbb apostolai lehetnének az annyira szükséges gazdasági ismeretek terjesztésénél.

Ajánljuk az ügyet a nép barátainak és jóakaratúknak szives figyelmébe. — A kis gazdák fiainak felvétele még egész január hóban megtörténhetik.

Órarend.

Hétfőn délelőtt fél 6-tól 6 és fél óráig felkelés, 6 és féltől 7 és fél óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben, 7 és féltől 8 óráig reggeli, 8-tól 12 óráig elméleti tárgyak, előadó Simitska, Görgey. Delután 12-től 2 óráig pihenés, 2-től 4 óráig elméleti tárgyak, előadó Mihályi, 4-től 6 óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben.

Kedden délelőtt fél 6-tól 6 és fél óráig felkelés, 6 és féltől 7 és fél óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben, 7 és féltől 8 óráig reggeli, 8-tól 12 óráig elméleti tárgyak, előadó Abonyi, Görgey. Delután 12-től 2 óráig pihenés, 2-től 4 óráig elméleti tárgyak, elő-

kényszeríték őt egy Hubay-féle magyarnak, a „Helyre Kati”-nak raadásul eljátszására, melyvel aztán végleg megnyerte a sziveket és kedélyeket. Szerény és kedves megjelenése, a helyesen megválasztott darabok művészetének lelkes elismerését nagyban előmozdították.

A hatás nem is maradt pillanatnyi, mit az az ünneplés az étkezés alatt, az a két ízben is felhangzott és őt illetett felkőszöntő legjobban jellemez. Mindenki azon reményének adott kifejezést, hogy nem utóljára volt nálunk.

Kiemelendő itt a Jósza Mártha kisasszony odaadó és figyelmes zongorakísérete is.

Jósza Mártha k. a azonban sokkal nagyobb hatást ért el igazán finom, lágy és tiszta énekével. Két francia dalt énekelt kellemes organummal és művészettel. Hangversenyneinken mindig szívesen hallott énekesnő, a ki iskolázottságával, művészi decedenciával mély hatást kelt mindenkor. Nem először, de nem is utóljára tapasztaltuk meg az alkalommal. Deutsch Géza új eddig ismeretlen mérvű diszkrét kísérte fokozta a hatást.

Az estélyt Vietórisz József tanár új szelendús költeménye fejezte be, amelyet ugyan e rovathat találnak meg olvasóink.

Az estély végeztével — 8 óra tájban — a közönség az étterembe vonult, ahol vacsora közben Kovács István kir. ítélőtábla bíró, dr. Jósza András, Sütő József és dr. Vietórisz József mondtak pohárköszöntőket a kör elnökére és az estélyen közreműködőkre.

Vacsora végeztével a fiatalság a buffeteremben táncmulatságot is rögtönzött.

adó Abonyi, 4-től 6 óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben.

Szerdán délelőtt fél 6-tól 6 és fél óráig felkelés, 6 és féltől 7 és fél óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben, 7 és féltől 8 óráig reggeli, 8-tól 12 óráig elméleti tárgyak, előadó Abonyi, Görgey. Delután 12-től 2 óráig pihenés, 2-től 4 óráig elméleti tárgyak, előadó Mácsánszky, 4-től 6 óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben.

Csütörtökön délelőtt fél 6-tól 6 és fél óráig felkelés, 6 és féltől 7 és fél óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben, 7 és féltől 8 óráig reggeli, 8-tól 12 óráig elméleti tárgyak, előadó Abonyi, Görgey. Delután 12-től 2 óráig pihenés, 2-től 4 óráig elméleti tárgyak, előadó Simitska, 4-től 6 óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben.

Pénteken délelőtt fél 6-tól 6 és fél óráig felkelés, 6 és féltől 7 és fél óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben, 7 és féltől 8 óráig reggeli, 8-tól 12 óráig elméleti tárgyak, előadó Abonyi, Görgey. Delután 12-től 2 óráig pihenés, 2-től 4 óráig elméleti tárgyak, előadó Mihályi, 4-től 6 óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben.

Szombaton délelőtt fél 6-tól 6 és fél óráig felkelés, 6 és féltől 7 és fél óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben, 7 és féltől 8 óráig reggeli, 8-tól 12 óráig elméleti tárgyak, előadó Görgey. Delután 12-től 2 óráig pihenés, 2-től 4 óráig elméleti tárgyak, előadó Mácsánszky, 4-től 6 óráig gyakorlati tárgyak a műhelyben.

A polgári olvasó-egylet közgyűlése.

A polgári olvasó-egylet e hó 6-dikán, delután tartotta meg XXX-dik évi közgyűlést, a melyet Leffler Sámuel, az olvasó-egylet buzgó elnöke, a következő beszéddel nyitott meg:

Tisztelt közgyűlés!

Midőn először van szerencsém megjelenni ezen humánus-testület közgyűlése előtt ez évben, örömmel agadom meg az alkalmat arra, hogy önöket szívesem megével üdvözöljem és kívánjak boldogságot mindnyájoknak ez új év küszöbén. Igen, kívánom, hogy legyenek boldogok a család körében, mely lehet egyiránt örömeink és banatunk forrása, a szerint, a mint a gondviselés kimeríte osztály-szűnket a magunk személye s a velünk egy testté és lélekkel egybeforrott hozzátartozóink számára; legyen ez osztály-rész bánattól ment, legyen üdvös és boldogító, hogy erőinkben megedzve, lélekben felvidulva, reményeinkben gazdagulva, munkaságunkban sikert látva, teljesíthessük a család iránt vállainkra neheződő kötelességeket. Kívánom, legyen közülök boldog mindenki a saját egyháza körében, hogy ott szívesen nemesülve, Isten iránt való hitben megerősödvé, a tiszta erkölcsök iránt szeretettel elteve találja meg igaz üdvét, nyugalmát, találja meg ezt az irányzást, mely az embereket szeretni és mindenkit egyéni jelleme és becsülete szerint tisztelni s egymást valódi testvérekül tekinteni tanít, hogy ne férközzék serkinek lelkéhez az az istentelen bűnös gondolat, mely egymást kiátkozni kész, csak azért, mert nem ugyanabban az egy templomban fohászódik az ezek Urához! Kívánom legyenek boldogok ezen nemes célt szolgáló egyesület körében, melynek tagjai testvérket fogtak arra nevezve, hogy a tarsadalmi erintkezés által egymáshoz közelebb jutni, a mivelődés által tökéletesedni, a helyiségen való felüdítő szórakozás által polgári kötelességeik hibéből teljesítésére alkalmasabbá válni, s egymás kölcsönös megbecsülése és tisztelése által egymásnak örömet szerezni iparkodnak. Legyen e helységből származó örökre az egyenlőség és viszálykodás karhatosos ördöge; uralkodjék a béke, egyetértés és a polgári egyenlőség erzetén alapuló szeretet legyen közöttünk! De kívánom végül,

hogy legyenek boldogok e hazában, mint annak leik s és hű fiait! Hála az Égnek, e testület kebelében nem dől politikai torzsalakódás; sem az én ajkáról, sem tagtársaimról soha nem hallottam elszállani oly szavakat, melyek a különböző politikai felfogásért a viszály lángját gyújtották volna fel közöttünk. Kívánom, hogy ez így legyen a jövőben is. Hiszen ezt a mi edes anyánkat lehet szeretni s neki szolgálani anélkül, hogy fiait testvérharcot folytassanak; lehet könnyezni banatában és mely gyászában akkor, midőn leghibebb gyermekét, legelső leányát, koronát viselő felkent igaz hívet, egy fanatikus idegen, törével döfi át... és mi együtt gyászoltunk anélkül, hogy megkérdeztük volna egymást mi jogon onlanak egyirant honi könnyeink? s kizártuk volna egymást politikai nezeletterések miatt az őszinte fajdalom megnyilatkozhatóságának lehetőségeit! — lehet szeretni a hazát s most is, midőn évezredes alkotmányának szent testén ejtettek sebet saját gyermekeit, akik a történelem ítélőszéke előtt fognak felelni majdan tetteikért. Az Isten igaz, a történelem részre nem hajló s megfeddi azokat, a kik valóban bűnösök. — A haza csak úgy lehet boldog, ha fiait is boldogoknak látja; tegyük meg mindent szívesen, lélekkel az ó boldogulásért s ezzel a saját üdvünk alapköveit rakjuk le a magunk és a jövő nemzedék számára.

Meg egyszer legyenek általam szívőből üdvözölve ez új év küszöbén s fogadják tőlem ez üdvözölő szavakat oly értelemben és celszattal, oly szívesen, a mily őszinte lelkéből azők fakadnak!

Ezen nagy figyelemmel meghallgatott elnöki megnyitó után számot adott a választmány és tisztakar működéséről.

A pénztárról szóló jelentés főbb tettekben a következő: Bevétel: 1665 frt 77 kr. Kiadás: 1582 frt 52 kr. Készpenz maradvány 83 frt 25 kr. A pénztár vagyona ez időszertint: 1596 frt 56 kr. tesz ki.

Könyvtár állása pedig a következő: I. Szepirodalmi mű: 1225, 1695 kötetben; II. Tudományos 132, 183 kötetben. Összesen: 1357 mű, 1878 kötetben; 264 frt 30 kr fordítatott ezen évben is új könyvek beszerzésére és azok jókarba hozatalára. Ajándék könyvekkel is szaporodott könyvtárunk: Ilosvay Pal és Bencs László buzgó egyleti tagok 10 drb tudományos művel gazdagítottak azt. Könyvtárt olvasó közönségünk 2273 tetel alatt vette igénybe a könyvtárt. Ez mutatja az erőt és a nemes célt! Ujságokra 298 frt 95 kr fordítatott.

A tagok létszáma 224, hárommal szaporodott a tagok száma.

A közgyűlés a köréből előleptetés folytán távozó egyleti pénztárnok helyett Jánószky Endre rendes egyleti tagot választotta meg pénztárnokává.

Ezek után a közgyűlés elnöknek jelentését tudomásul vette és a közgyűlés berekesztetett.

Hírek.

Farsangi naptár.

Január 14-én és 15-én a jótékony nőegylet műkedvelői előadása. Szinre kerül a „Falu rossza.”

Január 21-én az izraelita jótékony nőegylet táncmulatsága.

Január 28-án a kereskedő-ifjak egyletének táncmulatsága.

Február 4-én a „Bessenyei kör” második házi estélye.

Február 14-én farsang utolsó napján a jótékony nőegylet vig estélye.

— Törvényhatósági pótadók. A törvényhatósági pótadókba a f. évben is, mint a múlt évben a következő pótadók lesznek kivetve: betegpótlási pótadó ezímen 4%, a vármegyehez építési pótadóra 3%, Milleniumi pótadóra 1 1/2%, jegyzői nyugdíj pótadóra 1/2%.

— **Kinevezés.** *Szegedy Miklós* zombori kir. adóhivatali ellenőr, városunk szülője, a békés-csabai kir. adóhivatalhoz adótárnokká nevezetelt ki.

— **Kiss Áron** — főrendiházi tag. Szász Domokos püspök halálával megüresedett főrendiházi tagság — mint rangban legidősebb püspököt — hegymegi Kiss Aront illeti. A főrendek között a törvény értelmében mindig a három legidősebb püspök ül, ezek voltak: Kun Bertalan, Szász Károly és Szász Domokos. Az utóbbi helyét most Kiss Áron foglalja majd el.

— **Hymen.** *Péchy Sándor* m. kir. honvédszázad főhadnagy e hó 7-én kötött házasságot *Péchy Pál* földbirtokos, kataszteri nyilvántartó biztos kedves leányával *Klárával*.

— **A villamos vasutról.** A villamos vasút régóta húzódo ügye immár dülöre jutott. Jobb memorijai olvasóink emlékezhetnek még rá, hogy az 1897. év nyarán járt híre annak, hogy a „*Részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok számára*” című budapesti cég Nyiregyháza az állomástól a városon keresztül a Sóstói villamos vasutat akar építeni és az előmunkálatok megkapta a miniszteriumtól az engedélyt. Mihamar megerkezett a részvénytársaság vállalkozó mérnöke, aki augusztus végéig és szeptember elején a felméréseket eszközölte. Október 18-án megtartották a közigazgatási bejárást s 1898. januárban érkezett le a várososhoz a miniszter felhívása, hogy a részvénytársasággal a terület-használati szerződést megkötött igyekezzenek. Ekkor kezdődtek meg a tárgyalások a város és az előmunkálati engedélyes között. Az engedélyes cég először a vasutat mint *helyi érdekű* vasutat akarta felépíteni. Ebbe a város nem egyezett bele. Erre a cég beadta ajánlatát a vasutra, mint *közüti* vasutra, de egyszersmind azt kívánta, hogy a villamos világitási szerződés is kapcsolatba hozassék a vasutával s így a világitási szerződés tartama is terjesztessék ki még pedig 1972-ig. Míg a tárgyalások folytak, dr. *Járossy Sándor*, az ugynevezett artéri vasút előmunkálati engedélyese szintén adott be egy ajánlatot a várososhoz, amelyben hajlandónak nyilatkozott a villamos vasút felépítésére 1960-ig terjedő koncesszió ellenében. A Részvénytársaság is leszállította a határidőt 1972-ről 1960-ra, de még ekkor is voltak olyan pontozatok a szerződésekben, amelyekre a város bizottsága elfogadhatatlannak találta. A részvénytársasággal folytatott szóbeli tárgyalások folyamán azután sikerült a bizottságnak a fennforgó vitás kérdéseket annyira megoldani, hogy az ekként megszüvegeztet szerződés a képviselőtestületnek elfogadásra ajánlotta. Ekkor azonban dr. *Járossy Sándor* ajánlata a „*Magyar vasúti forgalmi részvénytársaság*” egy olyan új ajánlatot adott be, amely már csak azért is kedvezőbb volt a másik részvénytársaság ajánlatánál, mert a világitási szerződés kiterjesztését nem vonta volna maga után. Ebben a stádiumban állott az ügy a héten kedden délelőtt tartott közgyűlést megelőző napig, mert hétfőn délelőtt a „Részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok számára” cég egy újabb ajánlatot adott be, amely szerint nem hogy a világitási szerződésnek az 1960 évig való kiterjesztését kívánta, de leszállította a vasút szerződésének tartamát is az 1947. évi december 31-ig. Ez a váratlan és meglepő engedmény természetesen ismét a részvénytársaság javára billentette a mérleget s a kedden délután tartott közgyűlés 129 szavazattal 3 ellenében ezt az új ajánlatot fogadta el.

— **Uj hitoktató.** A nyiregyházi izr. statusquo hitközség képvisellete az újonnan 1500 frt javadalmazással rendszeresített hitoktatói és iskola-igazgatói állásra 22 pályázó közül az iskolázék által is első helyen ajánlott dr. *Kelemen Adolf* budapesti hittanárt választotta meg, kinek képzettségéről és válezkörű műveltségéről a leghizelgőbb hírek jutottak a hitközség vezető férfiaknak tudo-

mására. Az új hittanár — egyelőre próba-időre — még a folyó tanévben elfoglalja állását.

— **Jótekönyvcélú és műkedvelői előadás.** A helybeli jótekönyv nőegylet f. 1899. évi Január hó 14-én szombat és 15-én vasárnap, a városi színházban, saját pénztára javára műkedvelői előadást rendez. Színre kerül a Falu rosza. Enekes népszimű 3 felvonásban. — Irta: Tóth Ede. A szerepek ekként vannak kiosztva Feledi Gáspár Porubszky Pál ur. Lajos Boriska gyermekei Szabó László ur. Maurer Irén k. a. Bátki Terezi Trajtlér Anna k. a. Göndör Sándor Okolicsányi Dezső ur. Finum Rózi Lukács Ilona k. a. Csapó, gazdaember Szlaboczky Ernő ur. Csapóné Sulyokné módos asszonyok Jóska Andrea k. a. Ballay Iza k. a. Tarisznyáné, módos asszony Horváth Ilonka k. a. Megyei csendbiztos Milotay Gábor ur. Kónya kántortanító Vay Zoltán u. Gonosz Pista baktek Dr. Maurer László ur. Gonoszné Banos Etelka k. a. Czene, cigány primás Juhász Sándor ur. Adus, vén ezimalmos Vay Zoltán ur. A „makk hetes” korezmáros Ballay Aladár ur. Jóska, Bócs Oliványi Ödön ur. Nép. vendégek, cigányok. — Az első és második felvonás közt egy évi időköz. Helyárak: Páholy 5 frt. — Tánclás-szek 1 fr. — Erköly első sor 1 frt, többi sor 60 kr. — II-od emeleti zárt-szek 40 kr. — Állóhely 40 kr. — Tanulós és katona-jegy a földszintre 30 kr. — Karzat 20 kr. Jegyek előre válthatók már a vasárnapi előadásra is Jakabovits Fanny kisasszony dohánytözsdejében, s este 1/4 órától a pénztárnál. Kezdete este fél 8 órákor.

— **A nyiregyházi izr. nőegylet** folyó évi január hó 21-én tartandó Reunioján a házi asszonyi tisztet a következő urnók látják el: Bertalan Kálmáné, Bleuer Bernátné, Burger Pálné, Czukker Bertalané, Dr. Ferlicska Kálmáné, Flegmann Lipótné, Führer Ignáczné, Groak Sándorné, Hajós Emilné, Hoffmann Mihályné, Dr. Korányi Endréné, Lefler Sámuelné, Dr. Prok Gyuláné, Weisz Ferenczné, Dr. Zinner Jenőné. A pinceszónok pedig lesznek: Bergstein Jenny, Baumann Gizella, Csapaky Ilonka, Czukker Etelka, Gara Irénke, Irján Etelka, Jóska Martha, Kubassy Berta, Kovács Edith, Klár Emma, Májerszky Nelli, Rottmann Lujza, Molnár Olga, Trajtlér Anna, Ungár Margit.

— **A községi népkönyvtárak.** A földművelésügyi miniszter a községeknek népkönyvtárak létesítésében való állami támogatása iránt a vármegye főispánja útján hozzáterjesztett kérvények alapján intézkedett, hogy a Franklin társulat könyvkiadó vállalat által a községek előjáróságaihoz könyvjegyzék szerint egybeállított 168, 120 és 91 kötetű népkönyvtárat díjtalanul küldjön meg. Ezenkívül a községek részére népkönyvtárak elhelyezése céljából egy-egy könyvszekrény beszerzésére egyenként 10 frtot engedélyezett. A népkönyvtárt Szabolcs megyében eddig a következő községek kapták meg: Báj, Csobaj, Kanyár, Kékes, T.-Kenéz, Szalóka, Ágtelek, Berkesz, Beszterecz, Téth, Székely, Tura, Sényvő, Papp, Rohod, Ny.-Bakta, Lórántháza, Eör, K.-Apathi, Lóvő, B.-Aranyos, Zsurk, Ormező, T.-Szt.-Márton, Ramocsaháza, Ibrony, Eperjeske, Mártonfalva, Nyir-Acsád, Szent-Mihály, Tisza-Ladány, Pthrügy, Demecser, Polgár, Tisza-Lök, Tisza-Eszlar, Tisza-Büd, Tisza-Dob, Pazon, Nagy-Halász, Oros, Kótaj, Gégyény, Keék, Vas-Mégyer, Karász, Ajak, Huzaj, Geszteréd, Mihálydi, Bogát, Gyulaj, Nyirbátor, Nyirbéltek, Levelek, Magy, Vaja, Mándok, Petneháza, Bezdád, Bogdány, Szakoly, Biri, Eszeny, Kéres, Raád, Lóvő-Petri, Órladány és Benk.

— **A helybeli izr. jótekönyv nőegylet** a napokban küldte szét az e hó 21-én tartandó „Reunioira” a meghívókat. A kik esetleg tévedésből meghívót nem kaptak volna, kegyeskedjenek azt *Kende Jenő* titkár urnál bejelenteni.

— **Fabián Kornéliáról.** A nyiregyházi születésű és tanulmányiban szülővárosa rész-

ről is segélyezett szini akadémiái növendékről adnak hírt a budapesti lapok. Még pedig olyan hírt, amely míg egy egytelől azt igazolja, hogy a városi segélyt nem érdemtelennül kapja, addig másfelől csak megerősíti azt a reményt, hogy Fabián Kornéliára a színpadon a legszebb jövő vár. Az országos színművészeti akadémiá növendékei e hó 9-én este vizsgaelőadást tartottak a Várszínházban. Az előadásról megjelent hírlapi tudósítások kivétel nélkül Fabián Kornéliát emelik ki játékaért és társai közül kimagasló tehetségéért. Dóczyknak a *Csók* című vígjátékában játszotta a királyné szerepét. Az előadásról a többek között a Magyar Ujság a következőket írja: „Fabián Kornéla (III-ad éves) a királyné nehéz szerepét elejétől végig olyan nemes felfoggással és ügyességgel játszotta meg, hogy kötségekívül őt kell a legtehetségesebb női növendékek tartanunk. Harmadik és negyedik felvonásbeli nagy jelenete után nyílt színen is zajos tapsokkal adózták a gyönyörű megjelenésű leány tökéletes művészetének”. A Nemzet ezt írta: „Fabián Kornéla szép megjelenésén kívül meglepő otthonossággal is rend-kezik”. A Pesti Hírlap szerint: „A Csók előadásában különösen Fabián Kornéla tűnt ki, ki a királyné szerepét igen intelligens módon adta”. Hasonlóképpen nyilatkoztak a többi lapok is.

— **Biciklizták mulatság.** A Szent-István napkor tartott nyiregyházi kerékpár verseny alkalomával történt, hogy a különböző vidékről összekerült kerékpárosok annyira összebáratkoztak, hogy azt a tervet vetették fel, hogy az összetartozandóság érzetének istapodására a tél folyamán is rendeznek egy közös mulatságot. Erről a tervről nem feledeztek meg, a mulatságot — valószínűleg február közepén — Debreczenben, a debreczeni kerékpár-egylet közgyűlése napján tartják meg.

— **Mikor lesz kész a villamos vasút?** Mióta a keddi városi közgyűlés döntött a villamos vasutra beadott ajánlatok felett, az a további kérdés foglalkoztatja a közvéleményt, hogy mikor lesz hát most már kész-e a villamos vasút? Erre a kérdésre természetesen határozott választ adni lehetetlen, mert hiszen a vasút ügyének még nagyon sok retortán kell keresztül mennie, mielőtt az építkezést meg lehet kezdeni. A város képviselőtestületének határozata is csak 30 nap múlva terjeszthető fel a községi törvényrendelkezései szerint a vármegyéhez. A felterjesztés tehát február 11. előtt nem történhetik meg. Miután — mint híre jár — a vármegye törvényhatósági bizottsága februárban rendkívüli közgyűlést amúgy is fog tartani, kedvező esetben a villamos vasút kérdése felett is határozhat a törvényhatóság. — A vármegyéről ez esetben március elején kerül fel a miniszteriumhoz, ahonnan — sürgős és kedvező elintézését remélve — a jóváhagyott szerződések március végével, vagy április közepéig visszaérkezhetnek. — Ekkor a vállalkozó részvénytársaságnak a részletes terveket és költségvetést kell elkészíteni és jóváhagyás végett a kereskedelemügyi miniszteriumhoz bemutatni. Feltéve, hogy ez majus közepéig megtörténik, majus végén vagy június elején megtarthatja a kereskedelemügyi miniszter az ugynevezett engedélyezési tárgyalást, amelynek alapján az építést megengedi, illetve az építési engedélyokiratot kiadja. Ha ez július elejére megtörténik, akkor mi sem áll utjában annak, hogy a vasút építéséhez július vagy augusztusban hozzá kezdjenek, s ekkor már az engedélyesnek áll érdekében, hogy azt mielőbb befejezze, mert annál előbb szedheti annak jövedelmét s szerződése az 1947. év végével lejár, akár mikor adja is át az üzemnek a vasutat. Mindez természetesen csak kombináció s csak arra az esetre való, ha valami zavaró körülmények közbe nem jönnek.

— **A debreczeni országos vásár.** A januári Remete Antal napi vásár a következő sorrendben tartják meg Debreczenben: Január

14—15. szombat, vasárnap, sertés vásár. Január 15—16. vasárnap, hétfő lóvásár. Január 16—17. hétfő, kedd baromvásár.

— **A „Nyirbátori Korcsolyázó Egyesület”** f. hó 6-án megalakult és tisztikarába elnökek: Petróczy János, alelnökek: Preczner József, titkárnak: Máté József, pénztárosnak: György Dénes, ellenőrnek: Vass Inre urak választottak meg. Az egyesületi orvosok: Dr. Fiktor Lajos és dr. Lőrinczy József. Hallgatással mellőzők, ha nem tartoznánk konstatahni, mely általános örömet kellett a végső erőfeszítéseiben merő személyeskedéssel fajtalt partokosdásból történt a sikeres kibontakozás, és különösen Petróczy János urnak ellenékké megvalósítása, már szimpatikus egyéniségével és kiváló személyi tulajdonainál fogva is. Mindjárt első tényével az elnök eszünkbe juttatta a debreczeni civist, a ki a kis könnyű bricskaba, melyet két ló a világ végeig elhuz, befog őt pompás félvér lovat, hogy nagyobb legyen a parádé: neki nem volt elég a korcsolya-sportnak hanem nagy népszerűsége, az egyesület megalakításakor kirukkolt egy 8 tagú hölgyválasztmánnyal — nem parádéból azonban. Ha sikert akarunk aratni — mondogatta — föl ellenül részünkre kell megnyerni az aszonyokat: az ő jótékony rokonszívükre van szükségünk, hogy az egyesület virágozzék. És az egyesület megalakításának körülményei leginkább bizonyítják, mily szükség volt a hölgyeknek társadalmi életünkbe bevonására. Mert mi folyton ellenségeskedésben és partokra szakadva élünk. Itt is egy magánjellegű vállalkozás állott szemben az egyesületi hivatallal. Egyiknek is, másiknak is táborokba kezdetek tömörülni a hievők, és nyugtalanok, bizonytalanság és idegesség lett mindenfelé, — mig nem föllépett egy úri nő és szellemével, főleg pedig szeretetreméltó lényével kibékítette a versengőket, elhárította a partokosdás nehéz líderczyonását rólunk és eldöntötte a kockát az egyesület javára, tanácsaival és buzdításával életre keltvén azt. *Erőss Sándorné* urnót értjük, aki felkölt lelkiületét sugalt ezen szép tetteivel városunk társadalmi fejlődésében örökítette meg házas érneivel is tiszteletet keltő nevét. Ő a lelke ma is e sportmozgalomnak és tagokait gyűjtve, jelenléte érdemeket szerzett magának az egyesület körül. Ime, kedvellyel, munkakedvvel és képzettséggel egy nő is mily igen értékes, hasznavehető tagja lehet a társadalomnak: rászolgált tevékenységének e nagyon szerény megkoszoruzására. Az egyesületi jégpályán különben igen élénk az élet és f. hó 15-én fényes megnyitói ünnepély készül. (r. L.)

— **Meglöttek egy asszonyt.** Régi hagyomány Szabolcs vármegyében, hogy a mátkapár üdvözölésére a vőfélyek pisztolylövéseket tesznek. Ártatlan mulatság. Akár a szüreti üdvözlések, főleg akkor, ha a pisztoly csak vaktöltéssel van megtöltve. De nem mindig van a pisztoly csak vaktöltéssel megtöltve. Az általános szokástól hagenymánytól való eltérés keserűen boszulja meg magát. Vidám lakodalmi menet élénk kurjongatással haladt Nagykállóból Balkány felé. — A vőlegény siettel szerette menyasszonyához aki Balkányban élte le szűzies életének ragyogó korát. Kísérétében a nyoszolyó leányok, vidám vőfélyek és rokoniak nagy száma által elfoglalt csengő-bongó szekerek képezik. — A vőfélyek között van a legjobb, legregrőbb jóbarát: Ács Lajos is, aki Kabay János legmeghittebb barátjának esküvője alkalmából kitörő jókedvnek engedti át magát s gyarkorta hódol az általános szokásnak, amely a mátkapár üdvözlésére koronként pisztolylövéseket tesz. Bent van már a hangos lakodalmi menet Balkány községében. — Néhány lépés csak a menyasszonyi házhoz. Ács Lajos első vőfély nem állhatja meg, hogy még egy utolsó üdvözlést ne tegyen. Szerencsétlen végzetére. Abban a pillanatban, midőn pisztolyát felszűdőt mutató újját a ravaszra teszi, merő kíváncsiságból kilep Popik Jánosné, egy úde, fiatal, gyermekes asszony a kapun és utjába akad gondatlan homloka a nem oda irányzott golyónak. Egy halk

sikoltás s halva rogy össze a szegény asszony. Rémtületes zavar támad a násznap között s a tellegességgel gyanúsított vőfélyt a vőlegényel együtt letartóztatja a csendőrs egylőre meg van akadályozva a mátkapár várva-várt egybekelése. — Vizsgálóbíró, boncoló orvos és rabláncz csöréje helyettesíti ma a lakodalmi örömmünnepet. Történt pedig ez tegnap délelőtt 10 és fél óraker.

— **Görög katolikus paróchia Debreczenben.** Több mint bizonyos, hogy Debreczenben a görög katolikusoknak legközelebb paróchiát fognak állítani. Erre enged követezteni legalább is az a mozgalom, mely Firiczák Gyula munkácsi gör. kath. püspök útján egyenesen a vallás és közoktatásügyi miniszterhez fordul egy helyi önálló segédlelkész állomás mielőbbi szervezése iránt. Varga László h.-bészörményi gör. kath. alpeseres ugyanis lehető körülményesen indokolt és bizonylatokkal ellátott kérvényt szerkesztett a miniszterhez, melyben a felállítandó lelkész állomás javadalmazásának módjáról is szólván, azt a vallásalap terheire kívánja engedélyeztetni. A kérvény s az általános mozgalom alapját főképen az képezi, hogy Debreczenben a gör. katolikusok helyben lakó pár nélkül csaknem tarthatatlan, a mennyiben az itt levő 1600 gör. katolikus 20 kilométer távolból Bészörményből, hol a nélkül is sokan, 2500-an vannak, adminisztrálni teljesen lehetetlen.

— **Sertés vásár.** Csengeri Mihály Sima pusztai birtokán és Czizják György alsó simai tanyáján a sertés vásár felépült, a szomszédos Veresvárda, Messzelató és Hosszuhát tanyák is zár alá vélettek.

— **Eszküdtzéki tárgyalás.** E hó 21-dikén érdekes sajtóport tárgyal a debreczeni esküdtzések. *Lőrinczy István* kenézli lakos, ki már hol mint panaszos, hol mint vádlott állott az esküdtbíroság előtt, ezuttal ismét mint panaszos fog szerepelni. Rágalmazás és becsületsértésért perbe fogta *Incedy Lajost*, a „Nyirvédek” felelős szerkesztőjét és *Jóba Elek* lapkiadót.

— **Lövés az ablakon át.** A közigazgatásilag Szatmárhoz tartozó Szatmár Hegy községben — az elmúlt héten pénteken este — merényletet követelt el egy eddig ismeretlen tettes az ottani kapitány: Benyovszky Pál ellen. Benyovszky irodájában hivatalos teendőit végezte, mikor egyszer csak lövés dördül el; valaki az ablakon keresztül az iroda helyiségébe lőtt. A merénylő a lövéssel Benyovszky kapitány életét szándékozott kioltani, de szerencsére a fegyverből kilőtt sörét és vagdalt ölmardarabok irányt tévesztettek s a kapitány feje fölött a gerendába furódtak; csak 7 darab hullott vissza onnan asztalára. A merénylő a lövés után elmenekült s még eddig nem tudták kézrekeríteni. Benyovszky kapitánynak a nagy ijedszegen kívül mi baja sem történt. Érdekes megemlíteni, hogy a község lakosai között az új hegyközség megalakítása óta sok igazga, bosszualló ember van, a kik már Benyovszky kapitány elődje, Décsé kapitány ellen is merényletet terveztek. Décsé azonban, mielőtt a szerencsétlenség bekövetkezhetett volna, lemondott kapitányi állásáról s nyugdíjaztatta magát. Ő utána lett hegyi-kapitánynak megválasztva Benyovszky, a ki erőles fellépésével, szigorú, de igazságos intézkedéseivel a községben felbomlott rendet helyreállította. Bizonyos, hogy a merénylőnek ezért nem tetszett Benyovszky s ezért a szigorúságért követte el ellene aljas merényletét.

— **Tífusz járvány Zalkodon.** Vármegyénk e mindössze 400 és néhány lakost számláló kis községében a tífusz oly hírtel-n és vehemensül lépett fel, hogy pár nap alatt 12 tífusz eset fordult elő a községben. Érdekes, hogy miként jutott be a tífusz a községbe. Ugyanis a múlt napokban egy ismeretlen koldus ember vetődött valahonnan Zalkodra s ott néhány napot töltött betegen, minden nap más-más háznál találván könyörületből

kvártélyt. Pár napra távozása után ugyanezeknél a házaknál kivétel nélkül tífuszbetegedések fordultak elő. Az ismeretlen koldus Zalkodról Bodrog-Kereszturba ment, ahol meghalt. Holttestét felboncolták s konstataálták, hogy tífuszban halt meg.

— **Egy fiatal leány tragédiája.** Nyirbátorban szomorú tragédia játszódott le folyó hó 7-én Schwarz Erzsébet egy iparos család-ból való, csinos, fiatal leány öngyilkossági szándékából gyufa-olajat ivott, mely 6 napki kinos szenvedés után véget vetett életének. Későbbesett tettének okát nem tudni határozottan.

— **A nyiregyházi ciszmadia árucarnok szövetkezet** 1899. év január 15-én délután 2 óraker saját épületének nagytermében rendez közgyűlést tartja, a melyre az érdekelteket tisztelettel meghívja az elnökség. Tárgy: az 1898. évi számadás felolvasása.

— **Szabolcsi Képes Naptár.** Lapunk tiszt. olvasóinak bizonyára tudomásuk van arról az örvendetes új vállalkozásról, hogy Nyiregyháza, Sztempák Jenő városi tanácsos szerkesztésében és Weiszberger Soma kiadásában megjelent az első Szabolcsi Képes Naptár, mely különösen az által, hogy teljes szabolcs megyei tiszt. címzárral is el van látva, igazán hűzaggpótló. A vármegye alispánja is méltányolván a Szabolcsi Képes Naptár kézenfekvő nagy előnyeit, külön rendeletben ajánlotta már a községek előjárásainak a naptár megszerzését (ára 1 korona) s mi is a legmelegbben ajánljuk el vállalt pártfogását olvasóink szives figyelmébe.

— **Mulatság.** Nyiregyháza, január hó 15-dikén, azaz vasárnap az ipartestület díszteremben nyilvános nagy táncpróba és ezzel egybekötött zárkörű táncestélyt rendez Balint Andrást táncztanító. Belépti-díj: személynként 1 korona 20 fillér, családjegy 2 korona 40 fillér. Kezdeté este 8 óraker.

— **Megfagyott napszám.** Czifra János nyir-vajai dohányos tegnapelőtt este a nyir-vajai koresmában mulatott több magával. Kilenc óra tájban bucsut vett társaitól s hazafelé indult, utja a vajai nagy tóhoz vezetvő nyirviz csatornán vezetett át. Czifra már ittas fővel távozott a koresmából s reggel a nő, családos embert a nyirviz csatornában találták meg — holtan. A szerencsétlen beleesett a csatornába s kiszabadulni nem bírt, ott megfagyott.

— **Boradó és borhamisítás.** Már jelentették, hogy a pénzügyminiszter a tokajhegy-aljai borforgasztási adót a községeknek adta berbe. Ennek következtében Jolnár István főispán értekezletre hívta össze Tokaj-Hegy-alja községi előjáróit, hogy megismertesse velök a tétet, melyet a kormány az adónak illetlen bebeadásával elérni akar, hogy t. i. a községek a borforgasztási adók helyes kezelésevel a borhamisítást megakadályozhassák. A törvények — ugymond — kíméletlen bannak a borhamisítókkal, a községek indítsanak tehát mozgalmat s teljes erővel hassanak oda, hogy a borhamisítást, mely a tokajhegy-aljai igazi borok értékét megsemmisíti, minden áron megakadályozzák.

— **Egy kis statisztika.** A múlt esztendő november hónapja ugyancsak megcsappantotta az eladó leányok számát mert hat az ország területén és hó lefolyása alatt több, mint 26000 házasságot kötöttek. Igaz ugyan, hogy a november a házasságok hónapja szokott lenni, de azért 1897. ez idején még sem történt. Persze jobb is volt a termés meg nagyobb a piaci ár, a mi rendszerint nagy hatással van a házasságkötések számára. Rossz esztendőben minden komolyabb legény megdondolja hogy vegyen e asszonyt a házhoz, míg jó termés idején hegyen-völgyön lakadalom járja. A 26284 házasság között keresztény-zsidó házasság 28 volt. Nyolce esetében zsidó vőlegény volt el keresztény leány, husz esetben pedig keresztény legény volt oltár elé zsidó menyasszonyt. A legtöbb házasságot a Duna-Tisza közt kötötték, legkevesebb házasság pedig Vas megyében köt-

telett. A városok közül Zombor állt első, Fiume pedig második helyen. A mi a szülések és halálozások szmát illeti, november e tekintetben sem viselte rosszul magát. A szülők száma u. i. 48000 rugott, a halottak pedig 34000 tett ki s így a népesség természetes szaporodása e hónapban 14000-nél valamivel több. A legtöbb gyermek a Dunatisza közt született, ahol legtöbb házasságot kötnek s ahol mind magyarok laknak. Erdely az újszülöttek számát leglányhábban szaporította. A halandóság a Tiszán túl volt legnagyobb, az egészségi állapot pedig Abauj Tornában a legkedvezőbb. Az embereket pusztító betegségek között a fertőző betegségek ezuttal is szedték az áldozatokat. Előjár a tüdővész, amelynek 3784 halottja akadt. Utána következett a torokgyík 1283 kis halottal s a vörheny, ami szintén sok esetben okozott könnyeket. A vesztéségnék három áldozata akadt.

— **Közismert tény,** hogy a dadogók főleg ha igazoltak nem képesek egy szót sem kiejteni. Ilyenkor legegyszerűbben olyformán segít magán az ember, ha a dadogót felszólítja, hogy énekelve mondja el, a mit mondani akar. Tragikomikus hasonló eset történt a minap egyik tiszparti községben. Az ottani gyógyszerész Eszter nevű 7 éves lánykájának anyja engedelmével felment a padlásra a ruhát felfüggető esélleddel. Egyszerre beront a 9 éves Pistika s remült arccal mondaná, ha tudná, — mert dadogó — hogy: le-le-le-e-e-s-s-e-t-t a-a-a-z- Esz-esz-esz-esz-esz — — Jezus Mária! kiált az anyja abban az hiedelemben, hogy Eszterke leesett a padláról. Rohan az udvarra, de nem látja Eszterket; visszaszalad a szobába és kérdi Pistikát hová esett, hol van? De Pistika csak hebeg míg végre rászól az anyja: énekelj a mit mondanai akarsz és Pistika vígan éneklj az uram, uram, bíró uram kendet arra kérem* dallamára. Lesett az Esterházy cognac az állványról! — — —

— **Vasuti szállítási refakciák.** Magyarország és Ausztria egymásközötti forgalmában a hajójáratok által támasztott vízverseny által kényszerítve, a vasutigazgatóságok a hivatalos díjtételekből az I. osztályba tartozó árúkat után 40 fillér visszerítmenyt engedélyeznek 100 kgknt, a többi osztályokba tartozó árúknál 5000 kgnál kisebb mennyiség feladásánál a II. osztály díjtételeiből 94 fillér visszerítmenyt 100 kgknt. — Az A) osztályba tartozó árúkat, ha legalább 8000 kg. adatik fel, a visszerítmeny kitesz az A) osztály díjtételeiből 12 fillert. Ha több árú közül az itt különösen felemlítendő vaj és marhazsír, avagy margarin 8000 kg. mennyiségben kerül feladásra, a visszerítmeny a II. oszt. díjtételből 100 kgramként 126 fillért tesz. — A refakciát a küldemény feladója veheti igénybe. A rendes szállítási díjhoz viszonyítva versenyszállítási költsége tehát az első esetben pl. Budapest és Bees között kitesz 300 fillér helyett 260 fillért a második esetben 238 fillér helyett 144 fillért; a harmadik esetben 124 fillér helyett 112 fillért és a margarinnál 238 fillér helyett 112 fillért.

— **Abaktakarmányok kedvezményes vasuti szállítása.** A múlt évben ilyenmő küldemények szállítására fennállott 20%-os ármeréskés ez évben megújítva nem lett. A magyar mezőgazdák szövetezetének a kereskedelmi miniszterhez intézett felterjesztése folytán a földmivezési miniszternek meghallgatásával a kereskedelmi miniszter tekintettel az ország némei vidékein mutatkozó takarmány-szükségletre, szobán levő köldemények után folyó ev majus hó 31-ig terjedő hatálylyal 10%-os ármeréskést engedélyezett. A miniszternek ezen intézkedéséből kifolyólag előrelátható, hogy közvetlen a gazdáknak az állattenyésztés előmozdítása érdekében nyújtott eme kedvezmény többé megújítva nem lesz.

— **A Memnon-szobrok képe.** Állj a színes keleten két óriás ülő-szobor; mindegyik

egyetlen darab kőből. Az egyiket széttörte a földrengés, Kr. e. 27-ben; felső része a földre zuhant. Nemokára az a hír terjedt el, hogy a szobor talapzatából napfelkeléskor olyasforma hang hallatszik, mint mikor a hárfá kurja elpattan. E csodás monda szájról-szájra járt. A görögök a thebaiek minden bizonykodása daczara sem akarták a zengő szoborban III. Amenthotpu fáraó szobrát látni; az aethiopiai Memnon, Tithon és Aurora fia szobrának tartották. Így e költői nép által költői magyarázatot nyert a hajnali zengés: Memnon anyját, a hajnalt üdvözi. Kr. u. a II. században Hadrianus császár és Sabina császárné csak azért utaztak utaztak Felső-Egyiptomba, hogy e csodás hangokat hallják. Septimius kegyeletből abba az állapotba helyezte vissza a szobrot, melyben a 27-iki földrengés előtt volt. De a szobor egyszerre — minden várakozás ellenére — elnémult.

A görög Asklepiodotus még látta. Azt írta a szobor talapzatára:

Tengerszülött Thetis tud meg,
Memnonnak nem kell meghalni.
Hogyha bíbor fényvel festik
Anyja meleg sugarai,
Felhangzik hangos éneke
Lybiai hegyek tővé,
Miket szátor:yu Thebától
Választ sárga Nilus-sóvény:

A te fiad, — i diévgya,
Fényt k resve harozza szalla
Trójában s Thessz liában —
Nyugszék, néma, örök a ma

De már Champollion a „Lettres écrites d'Égypte”-ben azt írja: . . . többszörültem hajnalban Memnon hatalmas terében, de soha semmiféle zengemény nem jött ki szájából, hogy elvonja figyeimet arról a melabús kepről, mely Thebae síkján tárult szemem elé, hol a királyi városok ezen elsőszülöttének telemei hevernek szerteszet.* Lehet, hogy e dalt a tudós nem hallja, de a költő igen. A füzetben a szobroknak 2 gyönyörű képe is meg van, egy metszet, s egy színes reproductio, Werner Károly aquarelje után. Ez utóbbi kepen a lemenő hold látszik az ég peremén, ezüstös fényt hintve a szobrok kőkebeire a sötétek éjszakában, s Amenhotpu király kőalakja egykedvűen néz a víz-tükörre lábai előtt. Mondanunk sem kell, hogy e képek s ezek magyarázó leírása a Nagy Képes Világtörténet 7-ik füzetében van, mert hiszen mely más munka adna nálunk ily gazdag képet s ily tanulságos és élvezetes szöveget. — Egy-egy füzet ára 30 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben.

CSARNOK.

Furcsa adónemek.

Irta: Popp György.

Már magában furcsa, hogy azt, mit nem szívesen adnak, hanem erőszakkal is elvesznek és elvisznek: „adónak” nevezik.

Ez bizony egy kissé fonákság, de hát nagyon sok fonákság van a világon, s talán maga a világ is fonakul van teremtve, mint azt a cigány már rég megmondotta.

A pap ugyanis akkép korholta a csizmát faldozó cigányt: „Te hat hétig nem tudtál egy foltot a csizmamra felvarni, pedig tudnod kell, hogy az Isten hat nap alatt egy egész világot teremtett, szégyelhetnéd magadat!”

— Olyan munkát is végzett az — felelé a dadé, — látszik, hogy sietett is vele, mert az egésztest fonakul csinálta meg.

Talan igazja is volt a cigánynak, mert vajmi kevés ember van a világalgal megelégedve, amit igazol a dal is, — a dalban pedig igazság van, — midőn zengi:

„Megátokozom azt a czudar világot,
Éltem arany korzsa-ára mért bágott,
A ig virult, már is lehubit evelé,
Az én szívem búbanattal van tele.”

Téhat ne csodálkozzunk mi sem azon, hogy nemesak az adók nevében, de azok rendszerében is sok fonákságot észlelünk.

Azonban ne ijedjen meg a mélyen tisztelt közönség azon, hogy adórendszert említek, mert távol állok attól, hogy mai felolvasásom folyamán a különböző adórendszerekről doctriiner akadémiai előadást tartsak, már csak azért sem, mert ehhez nem 10 percz, hanem 15 óra kellene, ekkora „türelmi adót” pedig még sem lehet kiróni a tisztelt közönségre; nem akarok visszaélni becses türelmükkel.

De nem beszélék adórendszerről azért sem, mert a világ összes nemzetgazdasági tudósainak és törvényhozóinak eddigelé még olyan adórendszert felfedezni, mely mindenkinek tetszést megnyert volna, nem sikerült; mert ha valahol sok előkészítő, szakvéleményező, felülbíró, pénzügyi stbi bizottsági és törvényhozói, néha obstructióval telt beszéd után elteleptetnek valamely adórendszert, már másnap a tudósok azon török fejűek, hogy mikép lehetne ezen rendszert megváltoztatni, s így megállapodott adórendszerről nem is igen lehet beszélni.

Tudhatna ugyan valaki javaslatba hozni egy oly rendszert is, mely majdnem mindenkinek megnyerné a tetszést. Azon olyan ex-lex felé rendszer csupán egy §-ból és egy mondatból állana: „az adó eltöröltetik”, vagy meg rövidebben: „Nem adózunk!”

De alig ha nem torkán torna javaslat, s így erről nem is beszélék.

A tisztelt rendező bizottság végrehajtó végzése folytán nekem ma okvetlenül beszélnem kell, mely végzes előtt, — ha muszáj, — szívesen meghajlok és így beszélni fogok, ha nem is az adórendszerről, de az adórendszer kinövési és fonákságairól.

Midőn ezt teszem, feltett czéлом, hogy rövid legyek, mert az valamivel könnyebb, mint sokat és jót mondani, és mert tapasztalatból állhatom, hogy minden felolvasás akkor részeseül osztatlan tetszésben, ha rövid; tartalma így is úgy is „kritika ele esik”; még pedig azok szoktak a felolvasásokat mindent jobban tudó fensőbbegűknek éretésével legmaróbban megkritizálni, kik soha életükben egy batkát sem olvastak fel, s kiket lánczszal sem lehetne a felolvasó asztalhoz hozni.

Hogy röviden végezzek, nem megyek messzebb a világ teremtesenél s csak ott kezdem.

Tudjuk, hogy a paradicsomban nem voltak államszükségeitek, ennélfogva az obstructio adótörvény így hangzott: „ne adj”. Ennek daczara Éva adott Ádámnak egy almát, de a torkán is akadt szegény adószedőnek.

Be jó, hogy a mai világban nincsenek paradicsomi állapotok, mert mindenkinek, aki adót vet ki, behajt és beszed, az a torkán akadna, — amint azt a legtöbb adófizető tiszta szíveből kívánja is, — manapság nagyon sok ember nem viselhetne keményített gallért az adocsutka miatt.

De menjünk tovább. Az ő korban az adók tizedszedésben nyertek kifejezést, és a biblia a tizedszédőket vamosoknak nevezi, de egyáltalában, nem nagy kegyelettel emlékezik róluk meg.

Babiloniában az adószedésnek egy különös neme volt divatban, az egyházi adó volt, s abból állott, hogy bizonyos ünnepek alkalmával a nők bucukra mentek s a bucusn áruba bocsátották szerelimittas csókjakat és az ezután szedett pénzt a templomnak kellett odaadni.

De ezen adózási rendszer nem vált be, mert ezen adonem miatt pusztította el az Isten Sodomat és Gomorát, sőt ezen adonem miatt maradt fenn maig is Babilonnak rozsi hírneve.

No de ne beszéljünk az adók ily elfajult nemeiről, elég ha tudjuk, hogy ilyen furcsaságok is léteztek.

Egyiptomban Diodor szerint az összes birtok a király, a papok és a katonák közt volt felosztva, a többiek lehetek földönfutók,

s talán épen ezért is hagyták a zsidók Fáraót országostól s mindenestől a faképnél s elmentek a pusztaba jobb hazát keresni.

A rómaiak adójából pedig csak két különös adónemet említek fel, az agglényének és a gyermektelen házások adóját.

Ezen adóból nyert jövedelmet arra használták fel, hogy abból a sok gyermekkel megáldott családokat segélyezték.

Hazánkban ezen két adónem nem áll fenn, bár mennyi gyermeke legyen is valakinek, állami segélyben nem részesül, habár a gyári iparnak adandó állami kedvezményről a törvényhozás intézkedett is. Nálunk a kinek sok gyermekük van, csak főindokul szokták felhozni ezen körülményt arra, hogy az államtól italmérséi és dohányárulási engedélyt nyerjenek, ennek aztán — különösen, ha az engedélyek kiosztója lágyszívű — legtöbb esetben a kívánt eredménye meg is van, s így némi előnyben mégis részesülnek.

Ezen két adónemhez némileg hasonló a hazánkban érvényben levő hadmentességi díj, melyet azok tartoznak fizetni, kik öde nem soroztak, vagyis kik bizonyos okok miatt a hadi szolgálatra alkalmatlanok, kikről a nóta azt mondja:

„Marad itthon kettő, három nyomorult,
Lányok rátkot még az ég is leborult.”

Jelen felolvasásom szűk kerete nem engedi meg, hogy kiterjeszkedhessem arra, miszerint egyes államokban még minő különös adókat vetettek ki és szedtek be, ennel fogva ez alkalommal csupán egyes furcsa adónemeit szándékozom megismertetni.

De mielőtt ezt tenném, coriusomként felemlitem Nagy Frigyes által Poroszországba behozott — ugynevezett — aggszűzek adóját. (Alte Jungter-steuer.)

Ezen adó alá esett minden 30 évet már betöltött, de 50 évet meg nem haladott párban maradtól leány, kik 30 garast tartoztak fizetni évenként.

Ezt az adót azért léptette Nagy Frigyes életbe, mert bosszankodott a vénleányokra, hogy nem tudja őket besorozni katonának, hát legalább így vegye valami hasznukat az állam.

Azonban ezen adónemet hat évi fennállása után el kellett törölni, mert egész Poroszországban kötéllé sem lehetett egyetlen aggszűzet sem fogni, mert mindenki fiatalabbnak vallotta be magát. A valódi tényállást pedig nem lehetett kideríteni, mert akkor még nem voltak megbízható állami anyakönyvezetők.

Az egyházi adók közül mint legrégibbet megemlítem a zsidók valóságos véradóját az ugynevezett gabellat. Szegény csirkek, tyukok, kacsák és pulykák a megmondható, hogy mily keserves az az adónem! de szerintem igazságos, mert nem fejenként, hanem az anyagi erőkhöz mérten van kiszabva, és könnyen behajtható.

Talán nem eszálodom, ha azt állítom, hogy a Gabella szolgált mintaul a fogyasztási adók életbejuttatásához, mely a modern adórendszereknek oroszlan részt képezi.

Kevésbé tartom igazságosnak a szent egyházak adóját, mert az ugynevezett szeretet egyház azon kezdte, hogy megadóztatta a legszentebb emberi érzést — a szerelmet.

Megvallom, hogy ezen jövedelem eszméje széles alapokra van fektetve, mert egy kis szerelm mindenkinél csak akad, hisz irva vagyon, hogy:

„A virágnak megtiltani nem lehet, hogy ne nyíljék, ha jó a szep kikelet“, ezért felelte az egykori 50 éves matrona, mikor kérdeztek, hogy mikor szűnik meg az asszonyi szív szeretni: „Kérdezzék azt nálammál idősebb asszonytól, és ne én tőlem.”

A szerelme kivettl egyházi adók ágy-és parber név alatt ismeretesek.

Ugyancsak a szerelmet adóztatta meg a keleti egyház is, midőn a dispensationalis taksáktól léptette életbe, ugyanis a kanonjog

szerint a vérrokonságnak bizonyos foka és a fiatal kor bizonyos éveik házassági akadályt képez. De ha a házasodni vágyók ezt az akadályt el akarják háritani, hát fizetnek egy bizonyos — vagyoni állásuknak megfelelő — díjt, s akkor szabad a vásár, nincs többé akadály, — de hogy ez a lefizetett díj miképp változtatja át a rokont nem rokonná és a 14 éves lánykát egyszerre 16 éves leánynyá, annak a keleti kanonjog a megmondhatója, én nem.

Hogy felolvasásom a meghatározott időn túl ne terjedjen, át kell térnem hazai adórendszerünkre találunk abban is elég furcsaságot.

Hazai adórendszerünk öszvág a jobbágy-ság történetével és sorsával.

A magyar nemzet kezdetől fogva két fő osztályra oszlott, u. m. a nemesek és a nem nemesek osztályára.

Nemzetgazdaságilag szölvá a nemesség volt a fogyasztó, a nem nemesek a termelők és keresők, a nemességnek meg volt minden joga és nem fizetett semmi adót, a nem nemeseknek ellenben nem volt semmi joguk, barmökig levoltak alacsonyitva de ök fizettek mindent.

Nem akarom hazánkban Szent Istvántól 1848. évig terjedő időszakban érvényben volt adórendszerét ismertetni, mert akkor a magyar jobbágy-ság tragédiáját kellene elmondanom, melyben a piramisok alatti jelenetek gyakran ismétlődének.

Az az időben adórendszernek és azoknak vad végrehajtása idézte Dózsa pórlázadását elő, és annak megtörására hozott törvényeket, Hazánkban egy kitünő jogásza vad törvényeknek nevezte el. Az akkori adótörvények közül csak néhányat említek meg, még pedig nem a legvadabbjait.

Még Szent István korában is alkalmazta a nemesség az örökösödési illetékek egy különös nemét, melyet a jobbágy-ság második osztályának kellett lerónni.

Ezek földhöz kötött rabszolgák voltak és a földel együtt adattak el, a földes úr engedelmé nélkül más helyre el nem költözhettek, és ha keresményükből, véres verejtékek szerzett vagyonukból valamit megtakarítottak, azt halaluk után földes uraik örökölték, rokon, aggszűlök stb. egyszerűen ki voltak zárva.

Egy másik adótörvényt csak azért említek fel, mert az megyénk területén hozott. Ugyanis 1092. évben Szabolcsan Szent László királ alatt tartott törvényt hozó országgyűlésen elhatároztatt, hogy a püspök minden terményből kapjon tizedet.

A püspök tisztjeinek meg kellett kérdeznie a tizedre kötelezettet, hogy mennyi buzája és állatja van s ha a jobbágy vallo-mását nem hitte el, megeskette, ha pedig később kidevült hogy a jobbágy valamit eltagadott és így hamisan esküdött, akkor azzal büntették, hogy a terményekből kilenez részt adtak a püspöknek és a jobbágy-nak csak egy tizedrészt hagytak meg.

A püspöki tisztek önkényének tág tere nyíl s a jobbágy-ságot kenyük-kedvük szerint fosztogatták. Ezért kellett II-ik Endrenek erősködni azon, hogy törvénybe igttathassa, miszerint a nemesek által a szegények el ne nyomassanak vagy ne fosztogattassanak.

Ámde a törvények megtartásával vajmi csekélyen törődtek, és nem volt ki a jobbágyok panaszának igazságot szolgáltatott volna.

Megemlítem továbbá az urizék intervencióját, mint az adózásnak egyik különös nemét, minthogy az urizék tartására vonatkozó intézkedés is az adórendszer nagyban érintette mert habár az urizék tartása szabályszerint a földes úr terhe lett volna és habár ez tartozott volna az urizék tagjait meghívni és mindennel ellátni, még is a földes urak ezt a terhet is lerázták magukról és a szegény jobbágy-helységek nyakába varrták.

Érdekesség szempontjából czítalom az eredeti szöveget. Ugyanis az 1816. esztendő június 27-re Nagy-Kereki községbe a tekintés és nemes Biharvármegye urizék tartását méltóztatván elhatározni, T. Urizék téttes tagjai a mondott határidőre az említett községbe ki is mentek de senki sem ajánlván magát a földes uraságok közül a t. urizék kitarására kívántató Intertensio dolgában a Communitás kénytelen volt gondolközni s ebbeli költsége került a Communitásnak 47 frt 37 krba. Erről aztán a részletes költségjegyzéket a község a vármegyének is bemutatta, mely fényes világot vet az urizék tagjainak kényelmek életére.

A költségjegyzék szöröl szóra így hangzik:

„A n.-kerei urbariális perben a Te-kintetes urizék kitarására a folyó 1816-dik esztendőben Junius hónap 27-ik napján a N.-Kerei communitás által tettetett költségeknek előadása:

Asztali eszközök: frt kr.

1. Egy fejr kenyer	2 —
2. Egy cseléd kenyer	1 30
3. Felfont riskása	— 45
4. Négy itcze mund liszt	2 —
5. Jóféle safrány	— 12
6. Egy fertály bors	1 —
7. Két font szalona	3 —
8. Egy fertály kavé	1 45
9. Egy fertály czukor	1 45
10. Három font bórös pecsenye	2 —
11. Két itcze ó-bor	1 20
12. Két csomó hónapos retek	— 8
13. Egy czitrom	20 —
14. Áts Janos koresmárostól 15 itcze bor per 16 kr.	4 —
15. Hat font marhahus á 17 kr.	1 42
16i Egy és fél itcze szilvapálinka	3 —
17. Egy itcze ezet	— 36
18. Egy font só	— 12
19. 25 csirke	7 30
20. 35 tojas á 2 kr.	1 10
21. Két itcze tejfel	2 —
22. Egy itcze vaj	2 —
23. Zöld borsó	— 40
24. Zöld paszuly	— 40
25. Három itcze tej	— 18
26. Tehén túró	— 18
27. Cseresznye	— 24
28. Meggy	— 10
29. Petrezselyem	— 6
30. Tüzifa egy fertály öl	3 —
32. Két szakácsnak	2 —
Summa: 47 frt 37 kr.	

Ezen feljebb megirt költségeken kívül a T. Urizékre tettetett Váradórl fogva N.-Kereki három rendbeli 4 lovú és ismet N.-Kerekitől Váradig három rendbeli 4 lovú forspontok, signatum stb.

Ez is egy nemesség által a jobbágy-ságra áttolt adónak.

A régi hazai adó törvényeinknek 1818. év vetett végét. 1850. évben az osztrák adórendszer lett eszázari nyílt parancsai életbe léptetve.

Az osztrák adótörvényekben két intézkedés tűnik fel, mely az 1818. év előtti idők szolgai adóajára emlékeztet ez a fejadó és a zsidók túrelmi adója.

A zsidók túrelmi adójának furcsaságát leginkább kidomborítja az egykori zsidónak azon nyilatkozata: Hat miért fizetem én 10 év óta a túrelmi adót, mikor engem senki sem akar megtérni.

A magyar alkotmány eltörölte úgy a fej, mint a túrelmi adót, az óta az izraelita vallásu polgartársainkkal békés egyetértésben élünk, jeléül annak, hogy a rossz adórendszer eltörölése megszüntette a rossz társadalmi viszonyokat is.

Becsés engedelmeikkél még csak három különös adóról teszek említést. Ezek nincsenek törvénybe iktatva, senki ki nem veti s a kik zsebre rakták, kézzel-lábbal vedelkeznek ellene, hogy ök ilyen adót valaha is szedtek volna, pedig tényleg sokan szedik és

még többen fizetik, még pedig drágán, ezen adokat.

Ezek a víz, levegő és apprehensio adók.

Hogy mi a vízadó? bárki megtudhatja, ha Pécsről egy hecto bort hozat, vagy még hamarabb megtudhatja, ha elmegy valamely vendéglőbe, s ott megrendel egy „leánykát”, persze hitelsített palackban, fizet érte 3 koronát és mennyei élvezetben fog részesülni, mert horát nagyon is felhő izünek fogja találni jelül, hogy az ott valahol az ég közeleiben termett.

Hogy mi a levegő adó? arról itthon nem, hanem csakis Japánban lehet tapasztalatokat szerezni. Ugyanis némely lelkes japán képviselő, hogy megmutassa választóinak, miszerint napi díját megérdemli, egy egész ülésen át beszél és beszédjével rongja a levegőt és beszédjének a levegő rontásán kívül más eredménye nincs. Ezt az adót a levegőrontás adójának is el lehetne nevezni.

Hogy mi az apprehensio adó? arról megint csak messze földön, China egy nagyobb vidéki városában lehet bővebb felvilágosítást nyerni. Mondják, hogy ottan egy fiatal főmandarin több apróbb mandarinnal azon törekedett, hogy egy kulturális és a társadalmi élet kellemetességét előmozdító együletet teremtsenek és mindnt elközelítsék, hogy a közönség művészeti és szépnemadalmi élvezetekben részesülhessen. Ámde az ottani közönségnek egy része, még pedig azok, kik szintén hivattak volnának ezen egyület támogatni és a közjót némi áldozatot hozni, kákan és bogot keresve, felhúzzák fülökájukat és minden, néha ki sem található kicsinységért, mintha egyszerre 100 legveszélyesebb párisi színésznőt plántáltak volna Chinába át, apprehendálva s félrevonulva minden ok nélkül duzzognak, na de duzzogjanak s fújják a bölcsek követ amíg csak tetszik, mert a főmandarin meg nem hátrál. Éljen a főmandarin! Ez az apprehensio adó.

Tisztelt közönség! avval végzem felolvasonomat, hogy furcsa adóörvényekkel nem lehet államokat kormányozni, műaprehensiókkal pedig kellemes társadalmi életet megteremtteni.

Végül bocsánatot kellene kérnem, hogy drága idejét oly hosszasan vettem igénybe, de nem teszem, mert tudom ugyan, hogy az idő pénz, de azt is tudom, hogy adóba el nem fogadják. Talán ez is furcsa?

Közigazdaság.

Szarvasmarhák szabadban való teleteltése.

A szabadban való teleteltés indokolt lehet nagyobb gulvánál, hol az istállóhiány, vagy a költség megtakarítása kiávanja azt.

A szabadban teletelt kiállják a 2 éven felüli heverő állatok, azonban a hizókón, vemhes és borjas teheneken, igás ökrökön, 2 éven aluli fiatal állatokon, valamint az idegen nyugoti marhán megkísérteni nem tanácsos.

A szabadban teleteltésre szánt állatot már a legelőtől idejére alatt szoktatni és edzeni kell, t. i. zivataros időben vagy éjszakai hálásra istállóba, vagy felszerek hajtna nem szabad, hanem szabadban járjon-keljen és hajjon. A törzsről a szórt augusztus végén nyírógéppel célszerű eltávolítani, miáltal a test az idő viszontagságaihoz hozzászokik és a bekövetkező télre sűrűbb és nagyobb szőrzetet kap. A szabadban addig tartandó emittelt modon, míg a föld megfagyott, csak a szükségeltető etetésre hajtandó a felszerbe.

Miután a föld megfagyott s a legelőn való hajatás lehetetlené vált, az állat egy bekerített, felszerez ellátott helyiségbe jut. Ezen helyiség oly nagy legyen, hogy abban minden egyes állatra legalább 5 □-ól terület jusson, mely területen szabadon mozoghat testmelegének fejlesztésére, mert tudnivaló, hogy a mozgás által a vérkeringés gyorsabbá válik, miből kifolyólag a hőképződés

is fokozódik. Akarattal hajszolni és kifárasztani az állatokat nem szabad, mert a felhevült test a nyugalomban hirtelen lehűlés után betegségeket kaphat, tehát őket békeben hagyni a legjobb, mert minden állat a test melegének fentartásához szükségesetelő mozgást magától is megteszi, csak elengedő területe legyen reá. Lektöni az állatot emittelt okoknál fogva nem szabad.

A bekerített hely azon részén, meről a szelfúvás leggyakoribb, felszer állítandó a szél irányában bedeszkázva a fedél, hol az állat eső hó és szelfúvásoktól védve legyen. Ezen felszer akkora tőrfogattal kell hogy bírjon, hogy alatta minden egyes állatra 1½ □ öl terület jusson.

A készítés sűrű deszkáit, va y sövény lehe, 1 öl magasságra emelve, mert a ritkán lecezett kerítés közé szarvát, fejét mesterkedik bedugni az állat, vagy az alacsony kereszttől ugrani kísérli meg.

Az etető jászlakat a felszer deszkázott fala mellé állítsuk, mert a szabadon elhelyezett jászlakon a kötetlen állatok kátugranak és könnyen megnyomorodhatnak. E célra alkalmasak az emelhető jászlak, melyek a hosszúság és mélységnek megfelelően olyan hosszúra készíthetők, végeiken 2 négylabu bakhoz erősítve, hogy azt 2 ember a trágya növekedése arányában könnyen felemelhesse, mikor is azt a falazathoz, vagy annak oszlopaihoz vaskapcsok, vagy horgokkal kell megszilárdítani, hogy az állatok által fel ne döntessék. A szárdán készített jászlak mellett a folytonos almózás folytán annyira felzsaporodik a trágya, hogy utóljára egy irányban lesz a jászol teletjevel, mikor az egytelől etetésre nem alkalmas, másfelől az állatok beleesnek, vagy egymást beletaszítják.

Az almózást, ha lehetséges, pelyvával kell eszközölni, mert ez jobban összenyomul, ürülfelfűző képessége is nagyobb, mint a szármalaféléknek, tehát az erjedés alkalmával nagyobb meleget fejleszt s azt jobban is megtartja. A trágyát a teletelés alatt az állatok alól kihordani nem szabad, mert ez esetben megfosztjuk őket még ama melegtől is, mit a trágya kifejít. Az állatokat piszkos és nyikos almon feküdni ne hagyjuk, hanem minden nap friss száraz almot hordjunk alájuk, mert ellenesben az almotól piszkos, nyirkos test könnyen meghűl. Az almózás csak annyira helyre terjedjen ki a felszerben és felszer körül, a mennyin az állatok kenyelmesen lefeküdhetnek, mert ha az egész bekerített területre történik, ugy a hideg levegővel való érintkezés folytán a széles alomfelület kihűl, vagy ahol állati ürülékkel érintkezett, megfagy, nem erjed és meleget nem terjeszt, az állatok szórványosan fektésznek s így egymásnak meleget sem kölcsönözhetnek.

A takarmányozás szaraz takarmánymekkel történjék, a sok vizet tartalmazó répa, vermet és fűlesztett takarmányok stb. nem etethetők, mivel nagy hidegben már az evés alatt megfagnak, hanem a melegíthető moslék stb., jó hatással bír. A bő és jó takarmányozás okvetellen megkívánatik, mert a gyenge és szik takarmányozást nemcsak hogy megsínyli az állat, hanem el is pusztulhat mellette.

Az állatok takarítását és tisztántartását ne mulasztjuk el; ez nem vesz annyi fáradságot igénybe, mint az istállózottaknál, mivel nem is piszkolják ugy be magukat. Takarításnál ne szoktassuk az állatokat leköltésre, hanem a szabadban végezzük s ha eleinte el is futnak a vakaró elől, később megszokják és szeretni fogják, mert a nagy szőrözeten keresztül a bőr nem ingerlődik ugy, mint az istálló tartottaknál, sőt kellemes érzést idéz elő.

Azok az állatok, melyek az első teleteltést állják a szabadban, megsínylik, miért is ezeknek erős hidegben külön való dédelgetése ajánlatos, hanem a másodikon már meg sem ériük és az ilyen állatok edzettebb és mozgékonyabbá válnak, mint az istállózás által elkenyézettek, miért is a legjobb igavonó állatok az ily gulyákból kerülnek ki.

Különlélek.

A magyar posta és távirtda forgalma.

A m. kir. posta- és távirtda-vezérigazgatóság a most bocsájtotta közre a magyar posta, távirtda és távbeszélő 1897-ik évi statisztikáját. E kimutatás szerint a magyar 1897-ben 280.077,000 levelet és 92.441,000 hírlapot szállított, 1896-ban pedig 257.000,000 levelet és 93.947,000 hírlapot. Egy-egy emberre a posta forgalomból 16.91 levél és 5.31 hírlap esik. Érdekes, hogy húsz évvel ezelőtt, 1868-ban, még csak 24.728,000 levelet és 13.000,000 újságot szállított a magyar posta. Csomagot és pénzeslevelet 18.144,000 darabot küldtek posta útján 69.690,000 kg. súlyban és 1.959.311,000 frt értékben. Az utalvány- és utánvét forgalom 490.359,000 frt volt. Postai megbízás érkezett 266,800 darab 12.346,000 frt értékben. A posta tehát a múlt évben több mint harmadélt milliórd forint értékű csomagot, utalványt, pénzeslevelet és utánvétli lapot szállított.

A levélposta statisztikájában 123.079,100 levél 589.943,300 levelezőlap, 92.634,800 hírlap, 46.285,200 nyomtatvány, 2.967,800 áruminta szerepel. Ezenkívül szállított a posta 18.993,400 ajánlott és 519,000 expressz levelet.

A táviratok darab száma 13.222,57,8 1896-ban 13.477,765, 1868-ban pedig 997,643 táviratot közvetítet a távirtda. Átmeneti, külföldi forgalomban a múlt évben 454,341 táviratot kezelték. Egy-egy lakosra átlag 0.76 távirat esett.

Az egyes városok közül a lakosság számárányához mérten legnagyobb volt a postai forgalma Budapestnek (egy lakosra 57.7 levél), azután Fiumének (egy lakosra 63.3 levél). A többi nagy városok így sorakoznak: Komárom 57.6, Pozsony 55.5, Temesvár 53.7, Kassa 49.3, Nagyvárad 45.5, Újvidék 43.1, Arad 42.8. Számszerint legnagyobb volt a levél-posta forgalma: Budapestben 20.026,188, Pozsonyban 1.436.812, Temesvárott 1.244,282, Fiumében 1.169,332 és Szegeden 1.159,210.

Berlini lakás-mizériák. Berlinben épen úgy, mint Budapestén a háztulajdonosok nindent elkövettek, hogy házaik jövedelmét a lehetőségig fokozzák. A lakók természetesen menekültek a külvárosokba, amelyek hatalmas fejlődésnek indultak, különösen miután a berlini körvasutat kitépitették. Most azonban, mint a berlini lapok írják, karacsony és újév között a külvárosok háziurai azzal lepték meg a lakóikat, hogy a lakbért tetemesen föl-emelték. Ennek megint tömeges felmondás lett az eredménye s így a jövő évnegyedkor annyi hurczolkozó lesz Berlin külvárosában amennyi még nem volt soha. Ennek azonban igen örünek a berlini háztulajdonosok, mert a porosz fővárosban ugyan napján 35.000 lakás állott üresen.

A legnagyobb folyamodvány. Bármily zajos is az utcai élet Londonban, a nagy zivaj nem tudja elémítani a templomok harangjait. S mivel a plesztikus angolok számtalan templomukban ügyszólván a nap minden órájában tartanak isteni tiszteletet: Londonban Grökké harangoznak, nagy bosszúságra azoknak, akik nem ziviesen hallgatják a harangok örökös zúgását. Ezek most szövetkeztek a folyamodtak a grófsági tanácsos, hogy Londonban ne harangoznának, csak vasárnap és ünnepnapokon. Ezt a folyamodványt három millió hatszázötvenhét ezer kilencszáznyolcvankilencen írták alá. A folyamodvány iverinek összes súlya 1200 kilogramm.

Piaci árak.

— Január 11. —

Buza	9.30	9.40.
Rozs	7.40	7.50.
Árpa	5.90	6.—.
Zab	5.40	5.50.
Tengeri	4.40	4.50.
Szesz literenként	68½/.	